

СЕКЦІЯ «ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ»

УДК 808.5:94(38)

Онуфрієнко Г. С.¹, Коваленко Є. В.²

¹ PhD (Philology), доц. ЗНТУ

² студ. гр. ГФ-217 ЗНТУ

МОВНА КОМУНІКАЦІЯ ЧАСІВ ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ У ДЗЕРКАЛІ РІЗНОМАНІТТЯ ДІАЛЕКТІВ, РИТОРИЧНИХ ІДЕАЛІВ І ПУБЛІЧНОГО КОНТЕКСТУ

У різних країнах світу дев'ятого лютого відзначають Всесвітній день грецької мови. «Круглі столи», конференції, лекції, семінари – це далеко не весь перелік заходів, які відбуваються в різних містах Греції, Італії, Болгарії, Румунії, Австралії, на Кіпрі та в Україні. Наукова проблематика цих заходів зосереджена в рамках історично значущої теми – грецька спадщина в сучасному світі, шляхи рецепції античного спадку сучасними культурами. Отож тема нашого дослідження є цілком на часі: історія грецької мови є цікавою, її роль у міжкультурній комунікації є дивовижною, українська мова активно використовує грецизми в галузевих термінологіях.

Результативність мовної комунікації залежить від цілого комплексу чинників, у т.ч. від того, чи має комунікатор ораторську культуру, чи є в нього необхідні особистісні якості, чи готовий він як професіонал до публічного формату обміну інформацією. Ще за часів Давньої Греції було закладено підвалини риторики як лінгвокультурологічної науки про ефективне й переконливе спілкування. Функціонування мов, якими відбувалося спілкування тоді, досліджували українські мовознавці Білецький А. А., Горпинич В. О., Звонська-Денисюк Л. Л., Клименко Н. Ф., Нікітіна Ф. О. та інші. Мовна комунікація і риторична культура часів Давньої Греції – актуальний об'єкт сучасних студіювань українських філологів, зокрема Колотілової Н. А., Мацько Л. І., Онуфрієнко Г. С., Сагач Г. М. Мета цього дослідження – обґрунтувати вплив різних діалектів на мовну комунікацію в її публічному форматі у часи Давньої Греції.

Усна традиція спілкування в давньогрецькому світі розвивалася вельми активно. Центром громадського життя була площа, де обговорювалися важливі питання міського, політичного та релігійного змісту. Площа була і місцем захисту прав, обміну новинами, враженнями і думками, ареною словесних суперечок та навіть поширення чуток. На площі глашатаї оповіщали громадян про важливі події. Вищою формою презентації інформації в Стародавній Греції було ораторське мистецтво: найбільш активно розвивалися політичне, судове та епідейктичне красномовство. Найбільшим авторитетом з епідейктичного красномовства був Ісократ ,

анатомію судових промов віртуозно здійснив Арістотель, вершин у політичному красномовстві досяг Демосфен [1, с. 47-67]. За багатьма показниками саме грецький поліс науковці вмотивовано називають *суспільством комунікації*, яке і сьогодні є надійним джерелом риторичних знань та комунікативного досвіду. Комунікація часів Давньої Греції відбувалася в умовах різноманіття існуючих тоді діалектів. Історію грецької мови як незалежної гілки найбільшої у світі індоєвропейської мовної сім'ї структуровано в науковій літературі трьома основними періодами: давньогрецьким (від XIV ст. до н.е до IV ст. н.е.); середньогрецьким (V – XV ст.) і новогрецьким (від XV ст.). Еволюцію давньогрецької мови підтверджують чотири етапи її розвитку: архаїчний (XIV – VIII ст. до н.е.); класичний (VIII – IV ст. до н.е.); еллінський (IV – I ст. до н.е.); пізньогрецький (I – IV ст.). Саме еллінський етап науковці вважають часом формування єдиної, спільної для всіх греків мови – койне. Хоча койне розвинулось як засіб комунікації, проте взірцем для письменників залишався аттичний діалект «золотого віку». З пізньоеллінського койне утворилася середньогрецька мова (розмовна мова візантійської епохи), яка використовувалася до XV століття, втім і дотепер є мовою грецької православної церкви. Із середньогрецької мови розвинулися протоновогрецькі діалекти (IX і X ст.), що дали початок сучасним грецьким діалектам. Від 1976 року державною мовою в Греції є новогрецька (новоеллінська) мова. Оскільки в Греції існувало декілька культурних центрів, то кожен із них вніс свої особливості в алфавіт. Серед цих місцевих варіантів найбільше значення мали мілетський алфавіт, який Кирило і Мефодій взяли за основу слов'янського, і халкідський алфавіт, який сприйняли римляни та який є прабатьком латинського алфавіту і донині використовується на всій території Західної Європи. У сучасній комунікації традиції публічного мовлення Давньої Греції та її мова відіграють важливу роль: поняттєвий апарат усіх галузей сформований у тому числі термінами, що мають грецьке походження, до того ж у міжкультурній комунікації інтернаціональні слова, що є переважно грецького походження, полегшують обмін інформацією, сприяють його ефективності.

Отже, на стан грецької мови та її подальший розвиток як засобу спілкування значною мірою вплинула зміна співвідношення між письмовою та усною її формами: в усному мовленні в еллінський період утворюються чисельні місцеві варіанти, змішуються форми різних діалектів, водночас створюється загальна (спільна) мова, в писемному мовленні відбувається свідомо консервація його класичної норми V – VI ст. до н.е. Традиції сучасної риторичної культури ґрунтуються на досягненнях часів Давньої Греції, за яких було розроблено теорію «істинного красномовства» та описано обов'язкові умови успіху оратора: якісна освіта, абсолютна

відповідальність за все сказане, культура аналітичного мислення, інформаційна чесність, природний ораторський хист.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Онуфрієнко, Г. С. Риторика: навч. посібник для ВНЗ [Текст] / Г. С. Онуфрієнко. – К.: ЦУЛ, 2016. – 624 с.